

Maistrova ulica 10, 1000 LJUBLJANA

T: 01 369 59 00

F: 01 369 59 01

E: gp.mk@gov.si

www.mk.gov.si

Številka: 62231-20/2008/ 8

Ljubljana, 15. februar 2019

EVA 2018-3340-0002

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Odlok o razglasitvi Fužinarskega naselja Stara Sava na Jesenicah za kulturni spomeniki državnega pomena – predlog za obravnavo

1. Predlog skleпов vlade:

Na podlagi 13. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg) je Vlada Republike Slovenije na ... seji ... sprejela

S K L E P

1. Vlada Republike Slovenije sprejme Odlok o razglasitvi Fužinarskega naselja Stara Sava na Jesenicah za kulturni spomenik državnega pomena in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.
2. Vlada Republike Slovenije prek Državnega odvetništva Republike Slovenije pošlje odlok o razglasitvi pristojnemu zemljiškopravnemu sodišču.

Stojan Tramte
generalni sekretar

Priloge:

- odlok in obrazložitev,
- mnenje SVZ, (v pripravi)
- mnenje MF. (v pripravi)

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za kulturo,
- Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje,
- Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije,
- Služba Vlade RS za zakonodajo,
- Državno odvetništvo Republike Slovenije.

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

/

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:		
mag. Ksenija Kovačec Naglič, sekretarka mag. Gojko Zupan, sekretar Brigita Petek, podsekretarka		
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:		
Pri pripravi gradiva so sodelovali strokovnjaki Zavoda za varstvo kulturne dediščine OE Kranj, ki so pristojni za strokovno varstvo nepremične kulturne dediščine na območju gorenjskih občin po Zakonu o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1).		
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:		
5. Kratak povzetek gradiva:		
Vlada RS lahko z odlokom razglasi za kulturni spomenik državnega pomena tisto nepremično kulturno dediščino, ki ima izjemen pomen za Republiko Slovenijo. Zavod za varstvo kulturne dediščine, OE Kranj, je avgusta 2015 pripravil obvezno gradivo za razglasitev nepremičnega kulturnega spomenika, ki je bilo v letih 2016 do 2018 dopolnjeno. Usklajene so bile meje spomeniškega območja in njegovega vplivnega območja. Na podlagi strokovnega ovrednotenja je potrjeno, da ima območje nekdanjega fužinarskega naselja Stara Sava iz 16. stoletja, dopolnjeno s kasnejšimi objekti v 18. in 19. stoletju ter z v 20. stoletju delno prezentiranimi napravami nekdanjih fužin in obstoječimi objekti, izjemen urbanistični, tehnični, arhitekturni in zgodovinski pomen.		
6. Presoja posledic za:		
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA/NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	DA/NE
c)	administrativne posledice	DA/NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	DA/NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	DA/NE
e)	socialno področje	DA/NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	DA/NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: (Samo če izberete DA pod točko 6.a.)		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				

Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
<p>I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):</p> <ul style="list-style-type: none"> – prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov, – odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov, – obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov. 				
<p>II. Finančne posledice za državni proračun Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:</p> <p style="text-align: center;">II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:</p> <p>Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s</p>				

katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II.b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

- proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
- projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
- proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II.b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II.a.

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II.a in II.b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

Razglasitev kulturnega spomenika nima neposrednih finančnih posledic za Republiko Slovenijo. Obravnavane enote dediščine imajo že status spomenika lokalnega pomena, zato ne vplivajo niti na stroške občine.

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

- pristojnosti občin,
- delovanje občin,
- financiranje občin.

DA/NE

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:

- Skupnosti občin Slovenije SOS: DA/NE
- Združenju občin Slovenije ZOS: DA/NE
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: DA/NE

Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani:

- v celoti,
- večinoma,
- delno,
- niso bili upoštevani.

Odlok ne vpliva na delovanje skupnosti in združenj občin. Občina Jesenice pa je večinski lastnik in med predlagatelji razglasitve. Besedilo odloka in obseg razglasitve je z njo usklajen v celoti.

Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani.

9. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:

DA/NE

(Če je odgovor NE, navedite, zakaj ni bilo objavljeno.)

Datum objave:

Odlok je bil novembra 2018 objavljen na spletnih straneh občine in so ga obravnavali na javni obravnavi na Jesenicah 5. decembra 2018. Na občino in ZVKDS ni nihče poslal dodatnih pripomb.

V razpravo so bili vključeni:

- nevladne organizacije (Slovensko konservatorsko društvo),
- predstavniki zainteresirane javnosti, zlasti občani Jesenic,
- predstavniki strokovne javnosti (ZVKDS, Gornjesavski muzej na Jesenicah)
- Občina Jesenice in drugi lastniki objektov.

Mnenja, predlogi in pripombe z navedbo predlagateljev:

Na javni razpravi sodelujoči niso imeli vsebinskih pripomb na sam odlok, ki so ga podprli. Strokovnjaki ZVKDS so pojasnili potek priprave odloka in vsebino zaščite ter prednosti statusa razglasitve.

Upoštevani so bili:

- **v celoti**,
- večinoma,
- delno,
- niso bili upoštevani.

Javnost je bila vključena v pripravo gradiva.

10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:

DA/NE

11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:

DA/NE

**V funkciji ministra za kulturo
dr. Jernej Pikalo
minister za izobraževanje, znanost in šport**

Na podlagi 13. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg) Vlada Republike Slovenije izdaja

O D L O K

o razglasitvi Fužinarskega naselja Stara Sava na Jesenicah za kulturni spomenik državnega pomena

1. člen

(1) Za kulturni spomenik državnega pomena (v nadaljnjem besedilu: spomeniško območje) se razglasi enota kulturne dediščine Jesenice – Fužinarsko naselje Stara Sava: EŠD 204 skupaj s stavbami in napravami, ki so neločljivi deli tega ambianta (Delavska kasarna, EŠD 202; Cerkev Marije Pomočnice, EŠD 2765; Bucelleni Ruardova graščina, EŠD 5301; Kolpern, EŠD 8777; Pudlovka, EŠD 9704; Plavž, EŠD10064).

(2) Fužinarsko naselje Stara Sava ima kot celota izjemen kulturni in družbeni pomen za Republiko Slovenijo in posebno kulturno vrednost kot izrazit dosežek človekove ustvarjalnosti. Je pomemben del prostora ter dediščine Republike Slovenije. Fužinarsko naselje je kulturni spomenik z urbanističnimi, tehničnimi, arhitekturnimi, etnološkimi, umetnostnozgodovinskimi in zgodovinskimi vrednotami.

(3) Spomeniško območje iz prvega odstavka tega člena je razglašeno z namenom, da se ohrani avtentičnost izvorno oblikovanega prostora, poveča celostna prepoznavnost spomeniškega območja in spodbudi primerna raba, s poudarkom na simbolnem pomenu celote.

2. člen

(1) Vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za kulturni spomenik državnega pomena, so:

- izoblikovan in ohranjen urbani ambient, ki se je razvijal od 16. do 20. stoletja z visoko stopnjo sožitja med namembnostmi pridobivanja železa in bivanjem v tem prostoru,
- premišljeno izbrana mikrolokacija ob reki Savi, ki je zagotavljala pogonsko energijo,
- lokacija v jedru gornjesavske doline, kjer je fužinarstvo vplivalo na gospodarski in družbeni razvoj,
- interpolacija rekonstruiranih ali delno rekonstruiranih tehničnih objektov ter naprav fužin v odprt javni prostor med delavsko kasarno, dvorcem oziroma graščino in cerkvijo,
- raznolika arhitektura objektov kot materializirana priča vrhunca gospodarske in duhovne moči jedra železarskega naselja med 17. in 19. stoletjem.

(2) Varovane sestavine kulturnega spomenika so:

- prostorska in arhitekturna zasnova stavb in njihovega urejenega zunanjega prostora,
- vse grajene in urbanistične sestavine graščine, cerkve in delavske kasarne ter rekonstruiranih, prezentiranih tehničnih objektov in naprav nekdanjih fužin zlasti: skladiščnega objekta Kolpern, plavža z opečnim dimnikom in obodnega zidovja pudlovke,
- tlorisna zasnova in gabariti dvorca oziroma graščine, cerkve in delavske kasarne,
- izvorno stavbno pohištvo dvorca oziroma graščine, cerkve in delavske kasarne,
- osnovna namembnost cerkve in kulturna namembnost dvorca oziroma graščine ter Delavske kasarne.

(3) Spomeniško območje obsega nepremičnine: stavbe št. 964, 967, 968 in 970, vse k. o. 2175 Jesenice; parcele št. 1458/3 (manjši trikotni del parcele, vzhodno od južnega vogala parcele št. 902/224, k. o. 2175 Jesenice), 1458/5, 902/3, 902/4, 905/2, 908/1, 908/2, 910/2, 910/22, 910/26

(severozahodni del parcele, ki se stika z zahodno stranico parcele št. 910/28, k. o. 2175 Jesenice), 910/28, 910/29, 910/31, 910/32, 911/2, 914, 915 in 916/1 (zahodni del parcele, do jugozahodnega vogala parcele št. 1458/6, k. o. 2175 Jesenice), vse k. o. 2175 Jesenice.

(4) Vplivno območje spomeniškega območja obsega nepremičnine: parcele št. 1392/14, 1392/15 (osrednji del parcele), 1392/16 (vzhodni del parcele, do jugovzhodnega vogala parcele št. 904/1, k. o. 2175 Jesenice), 1458/3 (večji del parcele, severozahodno od južnega vogala parcele št. 902/224, k. o. 2175 Jesenice), 1458/6, 2632/8 (severozahodni del parcele, do jugozahodnega vogala parcele št. 910/6, k. o. 2175 Jesenice), 902/108, 902/109, 902/111, 902/113, 902/224, 902/36, 905/1, 906/2, 906/3, 906/4, 907, 909, 910/11, 910/12, 910/13, 910/20, 910/21, 910/26 (južni del parcele, do severozahodnega vogala parcele št. 910/6, k. o. 2175 Jesenice), 910/27, 910/30, 910/33, 910/34, 910/7, 910/8, 910/9, 912, 913, 916/1 (vzhodni del parcele), vse k. o. 2175 Jesenice.

3. člen

(1) Meji spomeniškega območja in njegovega vplivnega območja sta določeni na digitalnem katastrskem načrtu (uveljavljen dne 16. februarja 2004, Uradni list RS, št. 19/04; datoteka z dne 9. oktobra 2018; izvorno merilo 1 : 1000) in vrisani na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1 : 5000.

(2) Izvirnike načrtov iz prejšnjega odstavka hranita ministrstvo, pristojno za kulturno dediščino, in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zavod).

4. člen

Za kulturni spomenik velja varstveni režim, ki določa:

- ohranjanje in redno vzdrževanje varovanih sestavin spomenika v celoti, njihovi izvornosti in neokrnjenosti (gabaritov, oblike, lege, materialov, konstrukcij in barvne podobe),
- ohranjanje oblikovanih sestavin odprtega prostora, prostorsko usklajenega součinkovanja vseh objektov in naprav nekdanje železarne (Plavž, Kolpern), vedut nanj in iz njega na okolico, zlasti proti strugi Save,
- ohranjanje sedanje namenske rabe prostora in ustrezne primarne ali kulturne namembnosti objektov,
- strokovno vzdrževanje in redno obnavljanje vseh grajenih sestavin,
- strokovno vzdrževanje in obnavljanje ter arboristično nego spominske lipe,
- prepoved postavljanja ali gradnje dodatnih trajnih ali začasnih objektov, vključno z nadzemno in podzemno infrastrukturo ter nosilci reklam ali drugih oznak, razen kadar so ti nujni za učinkovito ohranjanje in predstavitev ter delovanje spomenika ali njegovih delov in pod predhodno določenimi kulturnovarstvenimi pogoji in s soglasjem oziroma mnenjem Zavoda – zagotavljanje dostopa javnosti v obsegu, ki ne ogroža varovanja spomenika ter pravic in dejavnosti lastnikov,
- zagotavljanje strokovne preнове in vzpostavitve v stanje pred posegom na stroške povzročitelja v primeru okrnitve spomenika ali njegovega varovanega dela,
- posegi za gradnjo in vzdrževanje gospodarske javne infrastrukture in prometne infrastrukture so izjemoma lahko dovoljeni pod predhodno določenimi kulturnovarstvenimi pogoji in s soglasjem oziroma mnenjem Zavoda, kadar se s posegi dopolnjuje varovanje objektov, prostora in ustreznega namena.

5. člen

Za vplivno območje velja varstveni režim, ki določa:

- ohranjanje strukture in prostorskih značilnosti grajenega in odprtega območja,
- ohranjanje vedut na spomenik in iz spomenika, zlasti proti strugi Save,

6. člen

Za vse posege v spomeniško območje in v njegovo vplivno območje, razen če zakon ne določa drugače, je treba predhodno izpolniti kulturnovarstvene pogoje in pridobiti kulturnovarstveno soglasje oziroma mnenje Zavoda.

7. člen

Gornjesavski muzej kot upravljavec kulturnega spomenika izvaja naloge na podlagi načrta upravljanja, ki ga pripravi s strokovno pomočjo Zavoda.

8. člen

(1) Spomeniško območje se označi s predpisanimi oznakami, ki ne krnijo likovne podobe ali posameznih delov spomeniškega območja.

(2) Število in mikrolokacije oznak se določijo v načrtu upravljanja spomeniškega območja.

9. člen

Izvajanje tega odloka nadzira inšpektorat, pristojen za kulturno dediščino.

10. člen

Pristojno sodišče po uradni dolžnosti v zemljiški knjigi zaznamuje status kulturnega spomenika na nepremičninah, navedenih v tretjem odstavku 2. člena tega odloka.

KONČNA DOLOČBA

11. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. : 62231-20/2008/ 8
Ljubljana, dne 15. februarja 2019
EVA 2018-3340-0002

Vlada Republike Slovenije

Marjan Šarec
predsednik

OBRAZLOŽITEV:

I. UVOD

1. Pravna podlaga (besedilo, vsebina zakonske določbe, ki je podlaga za izdajo uredbe)

12. (razglasitev nepremičnega spomenika) in 13. člen akt o razglasitvi) Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg).

13. člen ZVKD-1 določa:

(1) Spomenik državnega pomena se razglasi z aktom vlade, spomenik lokalnega pomena pa z odlokom predstavniškega organa pokrajine ali občine (v nadaljnjem besedilu: akt o razglasitvi).

(2) Akt o razglasitvi obsega zlasti:

– identifikacijo spomenika, vključno z določitvijo meje spomenika tako natančno, da so meje določljive v naravi in zemljiškem katastru,

– vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik,

– varstveni režim spomenika,

– vplivno območje, kadar je to zaradi zagotavljanja prostorske celovitosti spomenika potrebno, vključno z določitvijo meje vplivnega območja tako natančno, da so meje določljive v naravi in zemljiškem katastru,

– varstveni režim v vplivnem območju,

– morebitno obveznost javne dostopnosti spomenika,

– zahteve glede upravljanja ter morebitno obveznost sprejema načrta upravljanja in

– inventarno knjigo premičnin, ki so sestavni del spomenika, kadar je to potrebno.

(3) Na podlagi akta o razglasitvi se pravni status nepremičnega spomenika in njegovega vplivnega območja, če je to določeno z aktom o razglasitvi, zaznamuje v zemljiški knjigi kot zaznamba nepremičnega spomenika. Organ, ki je spomenik razglasil, pošlje akt o razglasitvi na pristojno zemljiško knjigo. Vpis nepremičnega spomenika v zemljiško knjigo se opravi po uradni dolžnosti.

(4) Zaznamba nepremičnega spomenika v zemljiško knjigo se ne izvede za spomeniška območja, razen v delih, ki obsegajo arheološka najdišča ali v delih, kjer zahtevo za zaznambo določi akt o razglasitvi.

2. Rok za izdajo uredbe, določen z zakonom

Zakon ne določa rokov za izdajo odloka.

3. Splošna obrazložitev predloga uredbe, če je potrebna

Razglasitev enote dediščine za kulturni spomenik državnega pomena (spomeniško območje) je v skladu z 12. členom ZVKD-1 predlagal pristojni zavod, ZVKD – OE Kranj. Skupaj z občino Jesenice so strokovnjaki zavoda osnutek predstavili na javni razpravi 5. decembra 2018 v Kolpernu na Jesenicah. Navzoči so osnutek odloka podprli in nanj niso imeli vsebinskih pripomb. Zavod je ministrstvo pisno obvestil o poteku javne predstavitve z dopisom 35101-0311/2018-12, ki smo ga prejeli 13. decembra 2018. Pristojni zavod hrani tudi prezenčno listo sodelujočih na javni razpravi.

II. VSEBINSKA OBRAZLOŽITEV

Območje nekdanje fužine, ki je delovala od nastanka v 16. stoletju na Savi na Jesenicah (sedaj imenovano Stara Sava), je ohranjena urbanistična in stavbna celota. Ta se je postopno razvijala in tehnološko posodabljala vse do konca 19. stoletja, ko je plavž fužine dokončno ugasnil. Ker se je nova industrijska železarna premaknila na novo, odmaknjeno lokacijo, se je območje fužin ohranilo. Deloma prenovljeno je enkratni urbanistični, tehniški, arhitekturni ter zgodovinski spomenik fužinarstva v Sloveniji. Fužine so primarno industrijsko območje za taljenje železa, kakršne so na številnih krajih v Sloveniji in njeni neposredni okolici: Fužine pri Delnicah (Hrvaška) ali pri Trbižu (Italija). Zaradi kasnejšega razvoja industrijskih obratov na istih lokacijah in podiranja starejših objektov ali drugih vzrokov so običajno ohranjene samo kot lastno ime (npr. v Ljubljani). Ponekod je v železarskih krajih ohranjena posamezna peč (npr. v Kropi) ali stavba (starejši plavž v Železnikih). Redko je ohranjenih več stavb, kakor pri Zoisovih fužinah v Bohinju ali v Dvoru pri Žužemberku ali v Ajdovščini. V delu Jesenic, nekdanjem naselju Sava, je celostno ohranjeno jedro stavb z večino značilnosti, kakor jih je imelo to fužinarsko naselje že ob koncu 17. stoletja, ko je bila Stara Sava z značilnimi objekti upodobljena v Valvasorjevi Slavi vojvodine Kranjske.

Središče fužinskega naselja Stara Sava je osrednji trg nad levim bregom Save, ob nekdanji lokalni cesti. Območje delijo betonske rake, zgrajene v zadnjem obdobju delovanja fužine, to je ob koncu 19. stoletja. Izvirne rake so zasute. Zahodni rob trga oblikujejo ohranjeni in prezentirani obodni zidovi industrijskih objektov, zlasti ostanki plavža, naprave za taljenje železove rude z lesnim ogljem, ki je bil zgrajen na začetku 16. stoletja ter kasneje večkrat prezidan in dopolnjen. Od nekdanjega plavža, ki je nehal delovati leta 1897, so ostali kamniti obodni zidovi, zasuta plavžna jama in livno polje, opečni podzemni kanali, star opečni plavžni dimnik, lopa za pripravo in transport rude, oglja in dodatkov za polnitev plavža. Ohranjeno je obodno zidovje pudlovke – kovačnice, v kateri so v posebni peči predelali surovo železo, ki je izteklo iz plavža in se strdilo v kalupih livnega polja pod plavžem. Surovo železo so predelali v kovno železo in ga pod kladivom kovali v palično železo različnih dimenzij. Na jugu kompleksa niz zaključuje prenovljen objekt Kolpern – stavba (parc. št. 910/22 k.o. Jesenice) za skladiščenje lesnega oglja. Je edini ohranjeni del nekdanjih štirih stavb (skladišča rude, oglja, tesarske delavnice in kovačnice). Pritlični obodni zidovi in nosilni slopi za streho so zidani, ostali del stavbe je lesen. Stavba je preurejena za različne kulturne in javne dejavnosti. Skladišči za objektom Kolpern sta novejši in nimata spomeniških lastnosti.

Izraziti dominantni območja sta, ob opisanih industrijskih napravah in objektih, pozno-renesančna cerkev in starejši dvorec Bucelleni Ruard, ki ga je rodbina Bucelleni postavila okoli leta 1538. Graščina je dobila baročne poudarke po prezidavah leta 1766 in sredi 19. stoletja. Nadstropni objekt zapira severni rob trga. Stavba s centralno vežo ima ohranjene različne kvalitetne stavbne in likovne elemente kot so kamniti okviri, portali in dokumentirane poslikave z renesančno, historično in secesijsko motiviko. V graščini je sedež Gornjesavskega muzeja Jesenice z bogato zbirko, povezano s tradicijo železarstva in rudarstva na Gorenjskem.

Cerkev Marijinega vnebovzetja in sv. Roka (posvečena leta 1606, škof Tomaž Hren) je prav tako postavila rodbina Bucelleni. Čokata stavba z dvokapno streho ima posamezne renesančne prvine v triladijski obokani notranjosti. Posebnost so empore nad stranskima ladjama. S severne strani je bil prvotno speljan mostovž do dvorca. Zunanost poudarja korni zvonik. Lokalno tradicijo obrti kažejo kamniti okviri iz tufa in kovana železna vrata. Izjemna je oltarna oprema: klesani marmorni oltarji in zlasti slike baročnega beneškega slikarja Nicole Grassija (1682–1748), ki so bile naslikane prav za to cerkev. Slike Marijino vnebovzetje, Marija rožnega venca s sv. Dominikom in Frančiškom Asiškim ter sv. Anton Puščavnik z antičnim mučencem. Prvi dve sta shranjeni v Narodni galeriji v Ljubljani. Varovane so tudi slike Janeza Potočnika (1749–1834), Leopolda Layerja (1752–1828) in Andreja Herrleina (1738–1817). Te so shranjene v muzeju. Stavba je eden starejših sakralnih objektov, postavljenih pod vplivom jezuitov v Sloveniji.

Dodatna prostorska dominantna in vsebinski poudarek vzhodne strani kompleksa je delavska kasarna, vzdolžen poznobaročen objekt (18. stol.), ki je bil vojašnica v obdobju francoske zasedbe naših krajev. Pozneje so bila v objektu delavska stanovanja, kar vsebinsko povezuje tradicijo pridobivanja železa z življenjem ljudi na Jesenicah. Nadstropna stavba s tlorisom v obliki črke L s 15-osno čelno fasado (vključno z južnim rizalitom) ima na zunanjščini baročno arhitekturno poslikavo z delitvami na pole. Deloma so ohranjeni portali in kamniti okenski okviri iz tufa. Stanovanja so bila v objektu do leta 1974; v letu 2005 je bila prenovljena za potrebe glasbene šole in muzeja. Trg pred kasarno je bil tlakovan leta 2008, druga okolica pa je bila urejena leta 2012.

Na prenovo še čaka cerkev in zlasti njena notranja oprema z oltarji. V sklop fužinarskega naselja je spadal tudi mlin (parc.št. 906/2 k.o. Jesenice) ob Savi, ki je mlel žito za fužinarske družine. Omenjen je bil že leta 1719, ko je bil v lasti družine Bucelleni. Mlin je opuščen in z novimi betonskimi strugami vode za elektrarno fizično ločen od območja naselja.

Občina Jesenice je že leta 1985 s sodelovanjem strokovnjakov Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Kranj razglasila območje fužine Stara Sava za kulturni spomenik. Območje Stara Sava s svojimi kulturnimi spomeniki in njihovim materialnim in zgodovinskim sozvočjem ter s celostno ohranjenim dediščinskim ambientom presega lokalno raven.